

Smittskydd Skåne

HIV

Hasta Enformasyon Hizmeti, haklar ve davranış kuralları

HIV nedir?

HIV bağışıklık sistemini etkileyen bir virüs enfeksiyonudur. Birçok insan buna yakalandığını farketmezken, bazıları virüsün bulaştığı andan 1-4 hafta sonrasında kısa süren ateşli bir dönem, boğazda ağrı, lenfa bezleri şişmesi ve primer enfeksiyon denilen deride isilikler görülür. Bağışıklık savunması birkaç yıl sonrasında zayıflamaya başladığında başka belirtiler ve zamanla değişik enfeksiyonlar ya da kanser hastalığı ortaya çıkar ki bu da AIDS hastalığının gelişmiş olduğunu gösterir. İlaç tedavisi vücuttaki virüs miktarını düşürür ve rahatsızlığın AIDS' e dönüşümünü geciktirir/engeller. HIV enfeksiyonu iyileşerek ortadan kaybolmaz. Enfeksiyonu kapalı kişi bu virüsün ömür boyu taşıyıcısı olur ve tedavi dönemlerinde bile virüsü başkalarına bulaştırma riski vardır.

Bulaşma yolları

HIV seksüel yoldan, kan yoluyla bulaşır ve hiv pozitif bir anneden hamilelik, doğum ve emzirme sırasında çocuğuna geçer. Cinsel yoldan bulaşması, vajinal, anal ya da oral yoldan cinsel birleşmeyle olur. Kan yoluyla bulaşması, kan nakli, HIV pozitif birinin iğnesini kullanma ya da enjeksiyon aletlerinin ortak paylaşımı sonucunda oluşur. Ayrıca virüslü kanın gözdeki ve ağızdaki mukoza zarına temas etmesi ya da ciltteki yarayla temas etmesi sonucunda da virüsün bulaşma riski vardır. Tedavi virüsün bulaşma şiddetini/hızını düşürür, ama bulaşma riskini tamamen ortadan kaldırmaz.

HIV hangi durumlarda bulaşıcı değildir?

HIV virüsü, kucaklaşma, öpüşme ya da göz yaşları yollarından bulaşmaz. Dışkı, idrar, istifra etmek ya da kansız gribal enfeksiyon/nezle yollarından da bulaşma riski yoktur. Yara olmayan deri üzerindeki kan da bulaşma riski taşımamaktadır.

Haklar

Bulaşıcı Hastalıklardan Korunma Kanununa göre test yaptırma, hiv için muayene görüşmesi ve tedavi olmak ücretsizdir. Hastalığın üstesinden gelebilmek için gerekli olan psikososyal desteğe de hakkınız vardır. Başkalarına virüsü bulaştırma riskinden nasıl kaçınabileceğiniz konusunda doktorunuz size tavsiyelerde bulunur.

Meslek faaliyeti

HIV enfeksiyonu normal şartlarda mesleki faaliyetinizi ya da eğitiminizi kısıtlamanıza yol açmaz. Virüsün bulaşma riski olabilecek hallerde, iş, çalışma pratiği ya da başka faaliyetlere katılımınızda ender olarak bir kısıtlama söz konusu olabilir.

Gebelik ve emzirme

HIV pozitif erkek ya da kadın olarak, çocuğa ya da partnerinize virüsü bulaştırma riskinizin minimum olması için gerekli yardımı görebilirsiniz. HIV pozitif olan kadınlar çocuğunu emzirmemelidirler.

Smittskydd Skåne

HIV pozitif olan çocuklar

HIV pozitif olan çocukların, diğer çocuklar gibi kreş, anaokulu ve okula gitmeye hakları vardır. Bunun yanında, göz önünde bulundurulması gereken özel ihtiyaçları da olabilir. Tedaviyi yürüten doktor tarafından, anaokulu ya da okula giden HIV pozitif çocuklara ilişkin prensip kuralları konusunda çocuğun ebeveyni ya da başka yasal velisi bilgilendirilir. Bir çocuğun taşıdığı HIV enfeksiyonu konusunda anaokulu ya da okul personeline bilgi vermek için çocuğun ebeveyni ya da yasal velisinin rızası gerekir. Çocuğun ebeveyni, yasal velisi ve çocuk, tedaviyi yürüten doktor tarafından devamlı ve yaşa uygun olarak bulaşma riskine karşı korunma konusunda bilgilendirilirler.

Oral, vajinal ve anal cinsel ilişkide prezervatif kullanmak

Prezervatif, HIV ve diğer cinsel yoldan bulaşan hastalıklara karşı iyi bir korunma yoludur ve cinsel ilişki / yakınlaşma süresince kullanılması gerekir. Vajinal prezervatifin de işlevsel olduğu düşünülebilirse de bu yöntem bilimsel olarak değerlendirilmemiştir.

Önleyici ilaç tedavisi

Çevrenizdeki bir kişiye, prezervatifin koruyucu olmadığı cinsel birleşme, kanınızla temas etmesi yoluyla ya da başka şekilde bu virüsün bulaşmış olması riski varsa, bu kişiye bulaşma sonrası profilaksi (PEP) denilen hastalığın oluşmasını engelleyici ilaç tedavisi uygulamak mümkündür. Bu tedaviye mümkün olan en kısa zamanda başlanmalıdır. Bu durumda en kısa zamanda tedaviyi yürüten doktorla ya da enfeksiyon kliniğiyle /nöbetçi sağlık hizmetiyle irtibat kurunuz.

Bulaşıcı hastalık takibi

Herhangi bir belirti olmaksızın da HIV pozitif olunabileceği için, enfeksiyonu taşıyan kişilerin bulunup tespit edilmeleri çok önemlidir. Bulaşıcı hastalık takibi sırasında katılımcı ve yardımcı olmakla yükümlüsünüz. Bu önlem, zararın riskini azaltmak ve enfeksiyonun başka kişilere bulaşmasını önlemek için alınır. Bulaşıcı hastalık takibi, takip işlemini yürüten sorumluya, size bu virüsü bulaştırmış olabilen ya da sizin bulaştırmış olabileceğiniz kişilerin kimliklerini bildirmeniz anlamına gelir. Bu kişiler, cinsel ilişkiye girmiş olduğunuz ya da başka şekilde cinsel temasınızın olduğu, enjeksiyon aletlerini ortak paylaştıklarınız ve bazı durumlarda aile üyeleri olabilirler. Burada amaç, enfeksiyonun bulaşmış olabileceği herkesi tespit etmektir. Bulaşıcı hastalık takibi tamamen gizlilik içinde yürütülür. İrtibatlarda sizin kimliğiniz açıklanmaz. Enfeksiyonu kapma riski olan kişilerle yeni ilişkileriniz olduysa bulaşıcı hastalık takip işlemi bir daha tekrarlanır.

Başkalarına hastalığı bulaştırmamak için uymanız gereken hijyen tavsiyeleri

- Küçük de olsa yaraları pansumanla kapatmaya dikkat edin.
- Yaranın pansumanı sırasında size yardımcı olan kişi plastik eldiven kullanmalıdır.
- Kanlı malzemeleri çöpe atmadan önce iyice paketleyin.
- Kan sıçramış olan/kanlı giysiler çamaşır makinesinde yıkanır.
- Örneğin döşemelerdeki kan lekelerini bir defa kullanılan ve atılan malzemeyle silin. Ardından döşemeyi su ve deterjanla iyice yıkayın.
- Sizin kanınız bir kişinin derisindeki yarasına, göz, burun ya da ağızına bulaşırsa hemen suyla yıkayın. Bu kişiyi, kanın bulaşıcı olduğu ve en yakın enfeksiyon kliniği / nöbetçi sağlık hizmetiyle en kısa zamanda irtibat kurması yönünde uyarın.

Smittskydd Skåne

Başkasına hastalığı bulaştırmamak için tedavinizi yapan doktor tarafından size bildirilen davranış kuralları

- Doktorunuzun gerekli gördüğü muayene ve testlere gelmelisiniz.
- HIV bulaşabilmesi konusunda ("bilgilendirme yükümlülüğü") önem arzeden risk içeren (bkz. izleyen bölüm) her türlü cinsel temas öncesinde cinsel partnerinizi HIV pozitif olduğunuz konusunda bilgilendirmelisiniz. HIV bulaşma riski, oral, vajinal ve anal cinsel ilişkilerde vardır.
- Penisin vajina, rektum ya da ağız içinde olduğu cinsel ilişkilerde, ilişki bitimine kadar prezervatif kullanılmalıdır.
- Narkotik madde enjekte ediyorsanız, kendi enjektör ve iğnelerinizi kullanın ve başkalarının bunları kullanmasına izin vermeyin. Ortak kullanım kabı ya da başka gereçler kullanamazsınız. Enjeksiyon aletleri başkaları için bulaşıcı risk taşımayacak şekilde muhafaza edilmelidir.
- Organ nakli amacıyla kan, sperm, yumurta, organ ya da doku bağışında bulunamazsınız.
- Diş ya da sağlık bakımı için yardım istediğinizde kanınızın bulaşıcı olduğunu anlatmalısınız.
- Dövme yaptırmak, kulak deliği açmak istediğinizde ya da örneğin piercing yaptırmak gibi, kesici aletlerin kullanıldığı ve kanama olabilecek işlemlerde kanınızın bulaşıcı olduğunu önceden anlatmalısınız.
- Traş bıçağı ya da diş fırçası gibi tuvalet malzemelerini başkalarıyla ortak kullanmayın.
- Virüsün bulaşma riski olabilecek hallerde, iş ya da başka faaliyetlere katılımınızda bir kısıtlama söz konusu olabilir.

Bulaşıcı Hastalıklardan Korunma Kanununa göre HIV umumu tehdit eden bir hastalıktır. O nedenle, doktorunuzun size bildirdiği davranış kurallarını uygulayarak başkalarını bulaşıcı hastalık riskinden korumakla yükümlüsünüzdür.

Yukarıdaki bilgilendirme yükümlülüğü hakkındaki davranış kuralında "önem arzeden risk" kavramı kullanılmaktadır ki bu kavram Bulaşıcı Hastalıklardan Korunma Kanununda da yer almaktadır. Bununla, pek önemsiz olmayıp bulaşma riskinin varlığı anlatılmak istenmektedir. Size uygun ve iyi bir tedavi görmekteyseniz ve bulaşma riskini artıracak başka koşullar yoksa, tedavinizi yapan doktorunuz tarafından hastalığın başkalarına bulaşması riskinin artık önem arzetmeyecek kadar düşük olduğu değerlendirilebilir. Bilgilendirme yükümlülüğü hakkındaki davranış kuralı bu durumda tedavinizi yapan doktorunuz tarafından yeniden gözden geçirilebilir. Size bildirilen davranış kurallarının İl Sağlık Müdürlüğünde görevli bulaşıcı hastalıklardan koruma doktoru tarafından da gözden geçirilmesini talep edebilirsiniz. Böyle bir değerlendirme süreci sonuçlanıncaya kadar ise size bildirilmiş olan kurallara uymalısınız.

Size hangi davranış kuralları bildirilmiş olursa olsun, önem arzeden derecede bulaşma riski doğmuş ya da doğması muhtemel durumlarda ilgili kişiyi daima bilgilendirmelisiniz. Bu koşulları doktorunuzla konuşun.